

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2022-32-218-232>

УДК 378.016: 78 + 37 (477)

Воєвідко Людмила Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,

м. Кам'янець-Подільський, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9342-3613>

Voeyeviko@kpn.edu.ua

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО РОБОТИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Анотація. У статті розглядається актуальне питання підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва у закладі вищої освіти до роботи в Новій українській школі. Висвітлено концептуальні засади функціонування Нової української школи на теренах України. Зазначено, що ефективна реалізація Концепції Нової української школи вимагає перегляду системи підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва в закладах вищої освіти в частині не лише спеціальних (предметних), а й загальних та інтегральних компетентностей освітньо-професійної програми. У статті наголошується на тому, що мета професійної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва полягає в організації освітнього процесу школярів в Новій українській школі, результатом якого мають виступати сформовані у них ключові та музичні компетентності, які ґрунтуються на основі загальнолюдських та національних цінностей, а також розвитку їх інтелектуальних та творчих здібностей, необхідних для успішної самореалізації та продовження навчання. Також окреслено десять ключових компетентностей, що мають бути сформованими в школярів у процесі навчання в Новій українській школі. У дослідженні зауважено, що у початковій школі переслідується мета навчання музичного мистецтва, яка дає всебічний музично-художній, виконавський, культурно-естетичний розвиток особистості школярів, освоєння ними культурно-педагогічних цінностей у процесі пізнання музичного мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної музично-мистецької спадщини; формування ключових, музичних предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого становлення й самовираження в особистому та суспільному житті. В дослідженні акцентовано увагу на тому, що реалізація поставленої мети в початковій школі здійснюється за змістовими лініями художньо-творчої діяльності школярів, сприймання та інтерпретації ними мистецтва, їх комунікації через мистецтво. Висвітлено концептуальні засади Модельної програми Мистецтво (5–6 класи) та мету мистецької освітньої галузі в Новій

українській школі, яка полягає у цілісному розвитку успішної особистості школяра / школярки у процесі засвоєння музичних творів; усвідомлення ними власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації; формування компетентностей, розкриття їх творчого потенціалу, залучення до просвітницько-культурних заходів необхідних для художньо-творчого становлення та самовираження у сучасній Новій українській школі та у позашкільній музичній діяльності.

Ключові слова: Нова українська школа; дитиноцентризм; освітньо-професійна програма; компетентності здобувачів освіти; діагностика; професійна діяльність; Концепція; самовираження; самореалізація; партнерство.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Формула Нової української школи складається із дев'яти ключових компонентів: новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві; умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно; наскрізний процес виховання, який формує цінності; децентралізація та ефективне управління, що надасть школі реальну автономію; педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками; орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм; нова структура школи, яка дає змогу добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя; справедливий розподіл публічних коштів, який забезпечує рівний доступ усіх дітей до якісної освіти; сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу [1].

Успішне функціонування Нової української школи вимагає перегляду системи підготовки майбутніх музично-педагогічних працівників у закладах вищої освіти. Послідовній діагностиці із внесенням необхідних коректив у процес підготовки здобувачів мають піддаватись, в тому числі, і загальні компетентності, які необхідні вчителю музичного мистецтва. Це такі як: сформованість власної світоглядної позиції через вміння здобувачами ретельного аналізу та синтезу навчального контенту, в основі яких мають мати місце логічні аргументи та перевірені факти, вміння застосування філософсько-методологічних знань та переконань в подальшій музично-педагогічній діяльності в Новій українській школі; сформованість самостійного критичного, гнучкого та творчого способу мислення, яке дає можливість розуміти, розв'язувати й науково осмислювати проблеми та завдання, які стоять перед фахівцями музичної освіти в умовах сучасних творчо-мистецьких реалій; здатність до постійного навчання і самонавчання та ефективних комунікаційних взаємодій у системі музичної освіти засобами сучасних інформаційних технологій; здатність втілювати знання теоретичних основ психолого-педагогічних наук у різноманітні форми навчання; здатність до оцінки та аналізу сучасних соціально-культурних

музично-освітніх процесів та явищ; уміння обґрунтовувати власні педагогічні та креативні рішення і спроможність втілювати їх у творчо-виконавській і музично-педагогічній практиці; здатність до самоорганізації, критики та самокритики; здатність до дискусій з відповідними аргументами, використання термінології предметної сфери та вміння вираження думки в усній та письмовій формах (а також уміння висловлюватися однією з іноземних мов); здатність виконувати професійну діяльність відповідно до стандартів якості вищої освіти, а також володіти засобами їх впровадження у практичну діяльність; здатність учитися, вдосконалювати процес вивчення й виконання мистецьких творів з високим рівнем автономності; здатність до аналізування проблем музично-мистецького спрямування та спроможність пошуку шляхів їх вирішення; здатність до творчої діяльності (генерувати нові ідеї й розв'язувати професійні проблеми), виявляти ініціативність, самостійність, оригінальність пізнавальної і навчально-професійної діяльності; здатність до пошуку, критичного опрацювання та аналізування іншомовної інформації з різних джерел; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; вміння цінувати та поважати мультикультурні цінності; здатність працювати у міжнародному контексті; здатність працювати в команді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз теоретичних засад професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в дослідженнях Р. Верхолаз, С. Горбенка, Н. Гуральник, А. Козир, О. Олексюк, Г. Падалки, С. Сисоєвої, О. Ростовського, О. Рудницької, В. Шульгіної, О. Щолокової та ін. свідчить про те, що метою підготовки можна вважати особистісний становлення та розвиток здобувачів вищої освіти в аспектах: ціннісного ставлення до музичного мистецтва, здатності до сприймання, розуміння, аналізування, відтворення та творення художніх образів; художньо-креативної самореалізації й духовно-етичного та естетичного вдосконалення й самовдосконалення здобувачів вищої освіти, забезпечення належного рівня професійних умінь та компетентностей і готовності до самостійної музично-педагогічної діяльності в закладі загальної середньої освіти. Важливі аспекти модернізації підготовки вчителів музичного мистецтва висвітлено у роботах В. Горлинського, О. Ковальова, Г. Ніколаї, Г. Падалки, О. Щолокової та ін., що можуть слугувати для використання у формуванні нових підходів до фахової підготовки здобувачів вищої освіти для подальшої самореалізації в Новій українській школі.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Метою статті є висвітлення основних напрямів діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва та окреслення кола питань, що постануть у подальшій музично-педагогічній діяльності в Новій українській школі.

Завданнями статті є розгляд концептуальних засад та програм Нової української школи, що вимагають від закладів вищої освіти повного перегляду вимог до формування робочих навчальних програм освітніх компонент освітньо-професійної програми Середня освіта (Музичне мистецтво).

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH FINDINGS

Сучасний стан розвитку цивілізації характеризується прискореним прогресом технологій, зростанням транскордонної міграції, різновекторними демографічними тенденціями, докорінними змінами у структурі ринку праці. Зменшується потреба у робочій силі для виконання рутинних операцій, які можуть виконуватися машинами. Змінюються пріоритети у вимогах до компетентностей працівників [2].

Усе відчутнішою стає потреба в подоланні таких побічних наслідків вузькоспеціалізованої освіти, як фрагментарність світосприйняття, незадовільний стан міжпрофесійних комунікацій, недостатній розвиток інтеграційних процесів у суміжних галузях науки. Це обумовлює необхідність переосмислення змісту освіти на користь зростання частки міжпредметної і міжгалузевої інтеграції знань, яка є можливою лише на основі переходу від знання фактів до розвитку компетентностей [2].

Зауважимо, що мета професійної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва полягає в організації освітнього процесу школярів в Новій українській школі, результатом якого мають виступати сформовані у них ключові та музичні компетентності, які ґрунтуються на основі загальнолюдських та національних цінностей, а також розвитку їх інтелектуальних та творчих здібностей, необхідних для успішної самореалізації та продовження навчання та розвитку.

Вчитель музичного мистецтва спільно з батьками, іншими законними представниками учнів сприяє розвитку їх здібностей, формуванню в них навичок здорового способу життя, дбає про їхнє фізичне і психічне здоров'я; формує в учнів усвідомлення виконання норм Конституції та законів України, готовність захисту суверенітету і територіальної цілісності України; настановленням і особистим прикладом утверджує необхідність шанування суспільних цінностей та моралі, зокрема таких як: патріотизм, гуманізм, толерантність, чуйність, відвертість, правдолюбство, справедливість, працелюбство; формуванням розуміння учнями мирного співіснування у світі та вміння прийти на допомогу тому, хто її потребує.

Процеси навчання, виховання та розвитку учнів є наскрізними. їх цілісність забезпечується наявністю у вчителя загальних і професійних компетентностей, необхідними для виконання всіх трудових функцій [3]. Зрозуміло, що виклики Нової української школи вимагають нових ідей, підходів, методів, прийомів у процесі підготовки здобувачів до реалізації своїх музично-педагогічних знань та компетентностей під час практичної підготовки та у майбутньому освітньому процесі роботи зі школярами.

У Концепції Нової української школи виділено десять ключових компетентностей, якими мають заволодіти школярі впродовж навчання в закладі освіти:

– Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами. Це вміння усно і письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання, письмо, застосування мультимедійних засобів). Здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних

– явищ – у навчанні, на роботі, вдома, у вільний час. Усвідомлення ролі ефективного спілкування [1].

– Основні компетентності школярів у природничих науках та технологіях. Наукове розуміння природи та сучасних технологій, а також здатність застосовувати його в практичній діяльності. Уміння застосовувати наукові методи спостереження, аналізування, формулювання гіпотез, збирання та опрацювання даних, проведення експериментів, вміння аналізування результатів та планування подальших перспектив у питаннях, що вивчаються.

– Інформаційно-цифрова компетентність передбачає впевнене, а водночас

– критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні. Інформаційна й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в інтернеті та кібербезпеці. Розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо) [1].

– Уміння вчитися впродовж життя. Здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових вмінь, навичок та компетентностей, організації освітнього процесу (власного і колективного), зокрема через ефективне керування ресурсами та інформаційними джерелами, вміння визначати освітні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати власну освітню траєкторію, самооцінювати результати навчання та вносити відповідні корективи, здатність до навчання впродовж усього життя.

– Спілкування іноземними мовами. Уміння належно розуміти висловлене іноземною мовою, усно і письмово висловлювати і тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання і письмо) у широкому діапазоні соціальних і культурних контекстів. Уміння посередницької діяльності та міжкультурного спілкування [1].

– Математична компетентність. Культура логічного і алгоритмічного мислення. Уміння застосовувати математичні (числові та геометричні) методи для вирішення прикладних завдань у різних сферах діяльності. Здатність до розуміння і використання простих математичних моделей. Уміння будувати такі моделі для вирішення проблем [1].

– Ініціативність і підприємливість. Уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави. Вміння раціонально вести себе як споживач, ефективно використовувати індивідуальні заощадження, приймати доцільні рішення у сфері зайнятості, фінансів тощо [1].

– Соціальна та громадянська компетентності. Розуміння та використання форм поведінки, у відповідності до загально-прийнятих етичних та моральних норм, які потрібні для ефективної та конструктивної участі школярів у громадському житті, в сім'ї, в закладі освіти тощо. Уміння навчатися та працювати з іншими учасниками освітнього процесу на результат, попереджати та розв'язувати конфлікти, володіння

майстерністю досягнення компромісів. Повага до законів, норм, сформованість обов'язковості дотримання прав людини та розуміння й толерантність в частині соціокультурної різнобарвності світу.

– Обізнаність та самовираження у сфері культури. Здатність сприймати, розуміти та тлумачити твори мистецтва і музичного мистецтва, зокрема, формувати власні музичні та мистецькі вподобання та смаки, самостійно виражати ідеї, розкривати художні образи музичних і мистецьких творів, здатність формування власного досвіду та відчуттів за допомогою мистецтва. Ця компетентність передбачає глибоке розуміння національної самоідентифікації, як підґрунтя відкритого та толерантного ставлення й поваги до різнобарвного культурного вираження інших національностей світу.

– Екологічна грамотність і здорове життя. Уміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя [1].

Майбутні вчителі музичного мистецтва мають заволодіти фундаментальними знаннями Програм Мистецтво Нової української школи. Метою початкової освіти є навчання та всебічний розвиток школярів, їх здібностей, компетентностей і наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування ціннісних орієнтацій та потреб, формування і розвиток самоорганізації, самостійності, креативності, допитливості, критичності мислення, що забезпечать їх готовність до життя в демократичному й інформаційному середовищі, продовження ефективного навчання в наступних класах Нової української школи.

Початкова освіта передбачає поділ на два цикли – 1–2 класи і 3–4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреб дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти. Типову освітню програму для 1–2 класів і 3–4 класів закладів загальної середньої освіти розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти. У програмі визначено вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання школярів [4].

Варто зауважити, що у початковій школі переслідується мета навчання музичного мистецтва, яка дає всебічний музично-художній, виконавський, культурно-естетичний розвиток особистості школярів, освоєння ними культурно-педагогічних цінностей у процесі пізнання музичного мистецтва; плекання пошани до вітчизняних та зарубіжних культурно-мистецьких надбань; формування ключових, музичних предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого становлення й самовираження школярів в особистому та суспільному житті. Реалізація поставленої мети здійснюється за такими змістовими лініями:

– художньо-творча діяльність, що передбачає формування художньо-мистецьких смаків та вподобань школярів і вміння креативного осмислення та роботи над музичними творами навчальної програми;

– сприймання та інтерпретація мистецтва, що вбирає в себе низку необхідних сформованих музичних знань та компетентностей і відповідне інтерпретування школярами музичних творів із знанням та грамотним застосуванням музичної термінології;

– комунікація через мистецтво. Дана лінія передбачає об'єднання школярів навколо музичних творів, що вивчаються, їх художніх образів та вміння школярами обґрунтовувати свої думки і позиції та вступати в дискусію зі своїми однокласниками та вчителем музичного мистецтва.

Слід підкреслити, що автор окреслює дані змістові лінії, як одну з моделей досягнення загальних цілей освітньої галузі, які розкривають основну місію загальної мистецької освіти. Змістова лінія художньо-творчої діяльності націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення докільця. Змістова лінія сприймання та інтерпретації мистецтва спрямована на пізнання цінностей, що відображають твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери школярів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього власне емоційно-ціннісне ставлення. Реалізація змістової лінії комунікації через мистецтво націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Дана змістова лінія передбачає формування у школярів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву [4].

Необхідно зазначити, що в підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва для Нової української школи наголошуємо на тому, що робота з навчального предмета має бути налагоджена таким чином, щоб забезпечити у повній мірі сформованість ключових компетентностей школярів на уроках, зокрема, у процесі:

– усного та письмового висловлювання своїх вражень від музичного мистецтва; за допомогою коментування вчителя в усній мові й оцінювання власної музично-креативної діяльності (вільне володіння державною мовою/ здатність спілкуватися рідною мовою).

– здійснення елементарних розрахунків (наприклад, для встановлення пропорцій, визначення метру, запису ритму, визначення темпу тощо) (математична компетентність).

– спостереження, дослідження і відтворення докільця та явищ природи засобами музичного мистецтва (компетентності щодо властивостей звуку, компетентності екологічного характеру, в тому числі, щодо виготовлення музичних інструментів);

- самостійного, частково самостійного (за допомогою учителя музичного мистецтва) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення (інформаційно-комунікаційна компетентність);
- формування уміння визначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення музичного мистецтва (навчання впродовж життя) шляхом виконання програмових музичних творів;
- співпраці з іншими, зокрема участі у музично-мистецьких заходах, прояву відповідальності за особистий і колективний результат музикування чи музично-просвітницьких заходів; використання музичного мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан) (громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей для кожного школяра / школярки);
- опанування народними традиціями, творами музичного мистецтва рідного краю; бережливого ставлення до культурних та музичних надбань України й толерантного ставлення до мистецтва і музичного мистецтва, зокрема, різних народів світу (культурні компетентності школярів);
- проявів творчої ініціативи та вміння й потреби її реалізовувати, зокрема через втілення у практичній музично-творчій діяльності (індивідуальній, командній та / чи колективній); презентації результатів власних музично-мистецьких досягнень (підприємливість та фінансова грамотність учнів);
- виявлення бажання впроваджувати нові ідеї (інноваційність).

Міністерством освіти і науки України була затверджена Модельна навчальна програма Мистецтво 5–6 класи (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: О. Івасюк, О. Комаровська, Г. Кізілова, Н. Лемешева, О. Лобова, Л. Назар, І. Чужина, О. Шулько). Дана навчальна програма визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів з мистецької освітньої галузі, зміст навчального курсу та види навчальної діяльності школярів, спрямовані на реалізацію очікуваних результатів на основі пропонованого змісту. Зазначимо, що навчальна програма відображає засадничі ідеї Державного стандарту базової середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 30. 09. 2020 р. № 898).

Модельна навчальна програма спрямована на реалізацію мети базової середньої освіти, яка передбачає розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовження навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії, виховання відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу [5].

Метою мистецької освітньої галузі є цілісний розвиток успішної особистості школяра у процесі освоєння мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації; формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження; розкриття креативного потенціалу, залучення до культурних процесів в Україні. Відповідно до мети освітньої галузі, метою інтегрованого курсу Мистецтво (5–6 класи) є цілісний (особистісний, духовний, національний, творчий тощо) формування та розвиток компетентностей для художньо-творчого самовираження школярів в процесі освоєння мистецьких надбань людства [5].

Необхідно підкреслити, що мета інтегрованого курсу Мистецтво реалізується в таких завданнях, які потребують логічного та послідовного виконання вчителем музичного мистецтва в Новій українській школі:

- формування та збагачення духовної культури, ціннісних орієнтацій школярів у процесі засвоєння музичних надбань минулого та сучасності;
- формування дбайливого ставлення до культурних та духовних надбань людства;
- сформованість загальних та предметних музичних здібностей, та компетентностей;
- розвиненість художньо-образного мислення та художніх вподобань школярів;
- сприяння творчому розвитку, саморозвитку, самовияву та розвитку індивідуального стилю учня / учениці через музичне мистецтво;
- поглиблення знань про види мистецтва, особливості їхньої художньо-образної мови; формування передбачених Державним стандартом базової середньої освіти музично-мистецьких знань, умінь та компетентностей;
- сформованість музичного канону школярів із врахуванням їх вікових категорій;
- сформованість та перспективний розвиток умінь школярів сприймати музичне мистецтво в соціальному та культурному контекстах;
- уміння застосування музичного мистецтва для саморефлексій, самопізнання та самовдосконалення.

Слід зазначити, що ця навчальна програма спрямована на формування визначених у Державному стандарті знань та умінь з мистецької освітньої галузі, які передбачають, що учень / учениця:

- пізнає різні види мистецтва, інтерпретує художні образи, набуде досвіду емоційних переживань, розвиває ціннісне ставлення до мистецтва, таким чином збагачуючи особистий естетичний досвід, удосконалюючи уміння сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво шляхом виявлення емоційно-ціннісного ставлення до нього;

– формує художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва, зумовлюючи розвиток креативності, мистецьких здібностей, здатності експериментувати, імпровізувати з різними способами художньо-творчого самовияву;

– пізнає себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об'єктами, розвиває емоційний інтелект, завдяки чому поглиблюються уявлення про можливість і способи впливати на свій емоційний стан завдяки сприйманню творів мистецтва);

– використовує інформаційне середовище у власній творчості та художній комунікації, формуючи інформаційну та комунікативну компетентності, здатність соціалізуватися через мистецтво, удосконалюючи уміння презентувати й критично оцінювати мистецькі твори, явища та свої досягнення тощо [5].

Здобувачі мають зрозуміти та засвоїти обов'язковість наступності між циклами навчання на рівнях початкової та базової середньої освіти у модельній програмі з інтегрованого курсу Мистецтво, що реалізується за допомогою врахування мети, завдань і очікуваних результатів навчання, визначених у Державному стандарті початкової освіти й типових освітніх програмах для початкової школи, а також тим, що групи результатів навчання співвідносяться з відповідними змістовими лініями початкової школи. Поєднання творчості, інтерпретації та знань дає змогу учневі / учениці проявляти себе як в індивідуальній, так і колективній діяльності. Програма передбачає креативний підхід до вокальної, інструментальної та художньо-творчої активності [5].

Структура модельної програми Мистецтво 5–6 класи (інтегрований курс) містить річні теми: «Мистецтво навколо нас» і «Життя крізь призму мистецтва», які, у свою чергу, розподілені на розділи (кластери за місяцями), що передбачають послідовність і наступність опанування навчального матеріалу з урахуванням можливостей інтеграції музичного, образотворчого та синтетичних мистецтв. Вибір навчального тематизму визначається віковими особливостями та запитам учнів. У 5–му класі на засадах наступності з початковою освітою охоплено теми, в яких розкривається образ дитинства і світ, що оточує учнів, наприклад, тема «Палітра мистецтв» акцентована на розмаїтому світі мистецтва, детально розповідає про його види та можливості самореалізації через кожен з них; через тему «Світ дитинства в мистецтві» школярі можуть побачити та відчути свою причетність до художнього світу, що допоможе їм інтегруватися у світ мистецтва, проявити власні творчі здібності, розкрити власний потенціал. У 6 класі як відповідь на інтереси підлітків розкриваються втілені у мистецьких творах дискусійні теми взаємин, добра і зла в мистецтві та житті, ролі мистецтва в житті людини тощо [5].

Особливо важливим аспектом виконання програмних результатів навчання з кожної освітньої компоненти за освітньо-професійною програмою є засвоєння здобувачами вищої освіти пріоритетів викладання курсу Мистецтва у Новій українській школі такими як:

- дитиноцентризм з чіткою орієнтацією на учня / ученицю, урахування їхніх вікових особливостей та відповідно освітніх траєкторій;
- виховання на категоріях, що передбачає орієнтацію освітнього процесу на загальнолюдські цінності, пошанування української ідентичності у площині національної та світової художньої культури;
- формування моральних якостей шляхом утвердження людської гідності, виховання в учнів загальнолюдських чеснот; плекання любові до рідного краю, культури; формування активної громадянської позиції, патріотичності та шанобливого ставлення до України;
- педагогіка партнерства, засадничими принципами якої є доброзичливість, толерантність, відкритість і позитивне ставлення учасників освітнього процесу один до одного; довіра у відносинах; активна взаємодія та взаємоповага суб'єктів освітнього процесу;
- демократичність, а саме – свобода форм організації, методів, засобів навчання мистецтва; створення кожній школярці та кожному школяру умов для найповнішої реалізації їх мистецьких, музичних і творчих здібностей та всебічного розвитку особистостей [5].

Варто зазначити, що в залежності від мети, завдань та змісту кожної освітньої компоненти освітньо-професійної програми слід акцентувати увагу здобувачів вищої освіти на наступних аспектах самопідготовки до майбутньої музично-педагогічної діяльності таких як:

- ретельне опрацювання теоретичних засад лекційного матеріалу всіх освітніх компонент освітньо-професійної програми;
- творчий підхід у підготовці всіх завдань з навчальної дисципліни до практичних та лабораторних занять;
- креативна подача підготовлених навчальних матеріалів з освітніх компонент;
- виконання навчальних завдань, як індивідуально, так і в командах;
- аналіз та аналітичний розгляд публікацій із заданої тематики з освітнього компонента [6].

Варто наголосити на одній ключовій компетентності ЄС для навчання протягом життя, такої як Культурна обізнаність та самовираження (Cultural awareness and expression competence) – це розуміння та повага до того, як ідеї і сенси у різних культурах творчо виражаються і передаються через різні галузі мистецтва і форми культури. Основні знання, вміння, навички та ставлення, пов'язані з цією компетентністю мають наступний вигляд:

- компетентність передбачає знання місцевих, національних, європейських та світових культур, зокрема мов, спадщини, традицій, культурних продуктів;
- включає розуміння різних способів передачі ідей між творцем, учасником та аудиторією в письмових, друкованих та цифрових текстах, театральних виставах,

фільмах, танцях, іграх, мистецтві, дизайні, музиці, ритуалах та архітектурі, а також у гібридних формах;

– навички передбачають здатність виражати та інтерпретувати з емпатією образні та абстрактні ідеї, переживати емоції у різних сферах мистецтва і формах культури;

– важливо бути відкритим до різноманітності культурного самовираження, поважати його, а також дотримуватися етичних норм та бути відповідальним щодо інтелектуальної та культурної власності та спадщини;

– позитивне ставлення також включає цікавість до світу, відкритість, готовність брати участь у культурному досвіді [7].

Отже, професійна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи в Новій українській школі є багатовекторною та багатогранною. Майбутнім вчителям потрібні ґрунтовні знання з методики навчання, музичної педагогіки, важливих проблем методології, теорії та методики музичного навчання та виховання школярів, шкільних програм, історії та теорії музики, народознавства і музичного фольклору, сольфеджіо, гармонії, основ музикування та імпровізації, аналізу музичних творів, знання з питань хорознавства, педагогічної майстерності, знання шкільного вокально-хорового репертуару. Безперечно, що є необхідними і такі професійні виконавські вміння та навички як досконала виконавська техніка диригування, сольного співу, хорового співу, гри на музичному інструменті; вільне читання нот та партитур; уміння художньої інтерпретації музичних творів, імпровізації, аранжування, транспонування, гармонізації та культури співу в хорі та ансамблі. Необхідними є і володіння навичками самостійної роботи над музичним твором, акомпанування та підбір на слух; вміння керування виконанням музичних творів школярами на уроках та учасниками музичних ансамблів, груп, колективів в Новій українській школі.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ /CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Необхідно зазначити, що підготовка здобувачів вищої освіти до діяльності в Новій українській школі має бути реалізованою у такій площині:

– ґрунтовність та систематизація знань і вмінь у відповідності до вимог нормативних документів галузі;

– сформованість усіх необхідних компетентностей, що насичують освітню-професійну програму Середня освіта (Музичне мистецтво);

– логічна послідовність у засвоєнні Програм з Мистецтва Нової української школи із вміннями практичних застосувань знань, вмінь та компетентностей, необхідних для реалізації Концепції Нової української школи;

– знання та усвідомлення мети та завдань Нової української школи;

– знання та вміння реалізації змістових ліній в освітньому процесі Нової української школи;

– чітке усвідомлення компетентностей, що мають бути сформовані у школярів в процесі здобуття освіти в Новій українській школі.

У процесі підготовки здобувачів до майбутньої музично-педагогічної діяльності в Новій українській школі необхідно проводити якісну роботу на кожній освітній компоненті освітньо-професійної програми. Дана робота має відрізнитись ретельністю добраного матеріалу, чіткою послідовністю тематики, потужним лекційним контентом, вивіреністю глосарію, розмаїттям практичних та творчих завдань з кожної освітньої компоненти й ефективністю практичної підготовки та повинна працювати на якісну підготовку майбутнього вчителя музичного мистецтва в Новій українській школі.

Перспективою подальших наукових досліджень є аспекти вдосконалення, розширення та поглиблення загальних, інтегральних та спеціальних компетентностей здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми Середня освіта (Музичне мистецтво) задля потужної підготовки вчителя музичного мистецтва для Нової української школи.

5. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. *Нова українська школа: концептуальні засади реформування нової української школи*, 2016. Доступно: <<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>>.

2. *Концепція розвитку педагогічної освіти*, 2018. Доступно: <<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>>.

3. *Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»*, 2020. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>>.

4. Шиян, Р., 2016. *Типова освітня програма. Мистецька освітня галузь*. Доступно: <http://mmomusicmel.blogspot.com/p/blog-page_20.html>.

5. Івасюк, О., Комаровська, О., Кізілова, Г., Лемешева, Н., Лобова, О., Назар, Л., Чужина, І., Шулько, О., 2021. *Модельна навчальна програма. Мистецтво, 5–6 класи*. Доступно: <<https://drive.google.com/file/d/1Prhqq11XDJri4ZtXANe2Za59HUoyMhFo/view2>>.

6. Воєвідко, Л. 2013. *Самостійна робота студентів з методики музичного виховання: методичні рекомендації*. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин Я.І., 88.

7. *Ключові компетентності для навчання протягом життя* (Рамкова програма щодо оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя), 2018. Доступно: <<http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/15/53>>.

PREPARING A MUSIC TEACHER TO WORK IN THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

Lyudmyla Voievidko,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University
Kamianets-Podilskyi, Ukraine

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9342-3613>

Voyevicko@kpnu.edu.ua

Abstract. The article considers the topical issue of preparation of future music teachers in higher education institutions for teaching in the New Ukrainian School. The conceptual bases of functioning of the New Ukrainian School on the territory of Ukraine are covered. It is noted that the effective implementation of the concept of the New Ukrainian School requires a revision of the training system of future music teacher in higher education institutions not only in the special (subject) component, but also in general and integral competencies of the educational and professional program. The article emphasizes that the purpose of the professional activity of the future music teacher is to provide the educational process of learners in New Ukrainian School. It should be arranged so that the students could get key and musical competencies that are based on universal and national values, as well as develop intellectual and creative abilities for successful self-actualization and further education. The key competencies that should be formed in schoolchildren during the educational process of the New Ukrainian School are outlined. It is noted that in the primary school the goal is to teach music art as it provides a comprehensive artistic and aesthetic development of the child's personality. Furthermore, by teaching music it is possible not only to develop personality through comprehensive musical and artistic, performing, cultural and aesthetic approach, but to develop their cultural and pedagogical values; to make them respect domestic and foreign music and artistic heritage, to make them gain key, music disciplinary and interdisciplinary competencies that are necessary for artistic and creative self-expression in personal and public life. The implementation of these goals is carried out according to the semantic lines of artistic and creative activities, perception and interpretation of art and communication through art. The article covers the conceptual principles of the Art Model Program (grades 5–6) and the goals of the art education field in New Ukrainian School, which are in the holistic development of a successful student's personality during mastering the musical compositions; deepening their awareness of one's own national identity in intercultural communication; in formation of competencies; in disclosure of creative potential, involvement in educational and cultural events that are necessary for artistic and creative self-expression in New Ukrainian School and in extracurricular musical activities.

Keywords: New Ukrainian school; child-centeredness; educational and professional program; competencies of students; diagnostics; professional activity; concept; self-expression; self-realization; partnership.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. *Nova ukrainska shkola: kontseptualni zasady reformuvannia novoi ukrainskoi shkoly* [New Ukrainian school: conceptual principles of reforming the new Ukrainian school], 2016. Dostupno: <<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>>.

2. *Kontsepsiia rozvytku pedahohichnoi osvity* [The concept of development of pedagogical education], 2018. Dostupno: <<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>>.

3. *Profesiinyi standart za profesiiny «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel z pochatkovoї osvity (z diplomom molodshoho spetsialista)»* [Professional standard by professions "Primary school teacher of general secondary education", "Teacher of general secondary education", "Primary teacher (with a diploma of junior specialist)"], 2020. Dostupno: <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>>.

4. Shyian, R., 2016. *Typova osvitalia prohrama. Mystetska osvitalia haluz* [A typical educational program. Art education]. Dostupno: <http://mmomusicmel.blogspot.com/p/blog-page_20.html>.

5. Ivasiuk, O., Komarovska, O., Kizilova, H., Liemesheva, N., Lobova, O., Nazar, L., Chuzhynova, I., Shulko, O., 2021. *Modelna navchalna prohrama. Mystetstvo, 5–6 klasy* [Model curriculum. Art. Grades 5–6]. Dostupno: <<https://drive.google.com/file/d/1Prhqm11XDjri4ZtXANe2Za59HUoyMhFo/view2.6>>.

6. Voievidko, L., 2013. *Samostiina robota studentiv z metodyky muzychnoho vykhovannia: metodychni rekomendatsii* [Independent work of students on the methods of music education: guidelines], Kamianets-Podilskyi: FOP Sysyn Ya.I., 88.

7. *Kliuchovi kompetentnosti dlia navchannia protiahom zhyttia (Ramkova prohrama shchodo onovlennykh kliuchovykh kompetentnostei dlia navchannia protiahom zhyttia)* [Key Competences for Lifelong Learning (Framework Program on Updated Key Competences for Lifelong Learning)], 2018. Dostupno: <<http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/15/53>>.